

A bronze statue of Anne Frank, standing on a red granite pedestal. The statue is of a young girl in a coat and skirt, carrying a bag. The pedestal is inscribed with 'ANNE FRANK 1929 - 1945'. The background shows a green lawn, trees, and a brick building.

De missie van Astrid Joosten

'Deze verhalen moeten we blijven vertellen'

Vrijheid is voor Astrid Joosten (57) een groot goed, zowel in haar werk als privé. Over hét symbool van de vrijheid, Nelson Mandela, maakte ze in 2012 een programma. Haar nieuwe documentaire gaat over Anne Frank: 'Zoiets mag nooit meer gebeuren.'

Tekst: Bram de Graaf, beeld: Ineke Oostveen

Gruwelijk', zegt Astrid Joosten. 'Het kwam meteen binnen.' Ze is zojuist voor de foto-shoot op het Merwedeplein in Amsterdam geweest, waar Anne Frank met haar familie woonde voor ze moesten onderduiken. Er bestaat een film waarop Anne te zien is, terwijl ze daar over het balkon hangt. 'Ik was er nog nooit geweest', gaat Astrid verder. 'Ze woonde er mooi.'

Astrid Joosten had niet verwacht dat deze plek meer impact op haar zou hebben dan het voormalige concentratiekamp Bergen-Belsen, waar Anne in februari 1945 aan ontberingen stierf. 'Ik hoopte in dat kamp een beeld te krijgen van haar laatste weken en had me tegen emoties gewapend. Maar er is alleen een groot leeg veld met een standbeeld voor alle omgekomenen. De barakken zijn verdwenen. Er was daar niet zo veel om geëmotioneerd van te raken.'

Haarlemmerolie

Hoe kan het dat zeventig jaar na de dood van een Joods meisje haar dagboek in meer dan zeventig talen is vertaald en er zoveel miljoenen exemplaren van zijn verkocht? Dat het dagboek op scholen in de Verenigde Staten, Argentinië, Duitsland en India in het lespakket zit? En waarom wil iedere popartiest en wereldleider die ons land aandoet naar het Anne Frank Huis? Het waren die vragen die Astrid en producent Bernard Krikke op het idee

Profiel

NAAM: Astrid Maria Bernadette Joosten
GEBOREN: 22 maart 1958, Beverwijk
PRIVÉSITUATIE: Alleenstaand. Ze is sinds 2012 weduwe van musicus Willem Ennes. Ze was eerder getrouwd met regisseur Jack Gadellaa
CARRIÈRE: Studeerde Spaanse taal- en letterkunde in Amsterdam, als bijbaantje was ze omroepster bij de VARA. Van 1987 tot 1990 bij de TROS (o.a. *Jongbloed & Joosten*), sindsdien terug op het oude nest, met o.a. *Twee voor twaalf*, *Hof van Joosten* en *Kanniewaarzijn*. Astrid is gediplomeerd vinoloog

brachten om na *De magie van Mandela* (2012) zich – naast haar vaste programma's *Twee voor twaalf* en *Kanniewaarzijn* – een jaar lang te storten op *De magie van het dagboek van Anne Frank*.

Om een antwoord op deze vragen te krijgen, stak Astrid de oceaan over. In de Verenigde Staten sprak ze met beroemdheden als Stevie Wonder, Whoopi Goldberg en bestsellerauteur Dan Brown van *De Da Vinci code*. 'Die ontvangt nooit mensen in zijn huis en praat normaal alleen over zijn werk. Voor ons maakte hij een uitzondering. Als je de naam Anne Frank noemt, gaan er deuren open die anders gesloten blijven.'

Veel indruk op Astrid maakte haar ontmoeting met Gloria Estefan. 'Elke keer als zij een concert in Nederland geeft, bezoekt ze het Anne Frank Huis. En dan moet heel haar entourage mee. Op school leerde ze over de Holocaust van een Joodse docent die de kampen had overleefd. Elke les was ze in tranen. Ze vindt dat iedereen dat verhaal moet kennen.' In de Argentijnse hoofdstad Buenos Aires bezocht Astrid het Anne Frank Centrum, waar ze het Achterhuis hebben nagebouwd – inclusief de boekenkast. 'Argentinië was jarenlang een dictatuur. De verschillende bevolkingsgroepen moeten elkaar weer zien te vinden. Anne Frank is daar een soort haarlemmerolie voor. En ze staat ook voor de boodschap: je mag niet discrimineren. Maar

het gebeurt overal; in Argentinië met de indiaanse gastarbeiders uit de sloppenwijken. Ik sprak er met een Indiaanse jongen uit Bolivia. Hij had het dagboek vier keer gelezen en haalde er kracht uit. "Als zij het kon, kan ik het ook", zei hij. Hij leidt schoolklassen met kinderen rond in het Centrum. In elk land krijg je een ander verhaal.'

Groot schrijver

Duitsland mocht ook niet ontbreken, vond ze. 'Als er één land de hand in eigen boezem heeft gestoken en weet hoe je met je verleden om moet gaan, is het Duitsland wel. In Bergen-Belsen interviewde ik schoolkinderen. Ik vroeg of het voor hen anders was dan voor buitenlandse bezoekers. Een jongen zei: "Ja, ik schaam me een beetje." Een mooi geluid. Ik denk dat het een kwestie van tijd is dat de Duitsers bij ons op 4 en 5 mei welkom zijn. Ik zou ons graag dat zetje willen geven. Dat zijn ook de boodschappen van Anne Frank en Mandela: "We moeten het samen doen" en "Zoiets mag nooit meer gebeuren". De recente aanslagen in Parijs en Kopenhagen zijn een heden-daags voorbeeld van wat Anne Frank is overkomen. De kleine wereldverbeteraar in me zegt dan: dit soort verhalen moet je blijven vertellen.' Zelf las Astrid het dagboek van Anne voor het eerst toen ze een oudere tiener was, vertelt ze. 'Ik vond het zeker interessant, maar thuis waren we niet veel met de oorlog bezig. Er was in de familie niets ergs gebeurd.'

'Als je de naam Anne Frank noemt, gaan er deuren open die anders gesloten blijven'

Deze zomer heb ik het dagboek herlezen. Ik heb in mijn leven ontzettend veel gelezen, maar nu pas zag ik hoe mooi zij schreef. En hoe goed zij haar gevoelens kon verwoorden op die leeftijd. Als ze was blijven leven, was ze een groot schrijver geworden.' De komende weken wordt overal stilgestaan bij het feit dat

Nederland zeventig jaar geleden is bevrijd. Er is veel aandacht voor in de media en er zijn tal van herdenkingen. 'Ik vind dat goed, juist omdat dit nooit meer mag gebeuren. Vrijheid is zo belangrijk. En het is ook een eerbetoon aan de mensen die zijn omgekomen.' Ze moet lachen als haar wordt gevraagd wat 'vrijheid' voor

haar betekent. Daarna heeft ze altijd gestreefd: 'Als kind al. Ik had geen ambitie voor een beroep. Het enige wat ik wilde, was weg uit Beverwijk. Ik vond het daar ongelooflijk saai. Ik dacht: als ik zestien ben, mag ik brommerrijden en kan ik de wereld in. Ik kon niet wachten. Ik zag zo naar mijn eindexamen uit, want dan kon ik naar Amsterdam. Ik was altijd bezig met de volgende stap naar zelfstandigheid en naar vrijheid. Hetzelfde geldt voor het hebben van kinderen. Ik wilde ze niet, ik wilde echt vrij zijn. Persoonlijk heb ik altijd gestreefd naar zo veel mogelijk vrijheid.' Het mooie is dat ze die vrijheid nu ook professioneel heeft. 'Binnen de perken, natuurlijk: een omroepbaas moet het maar net willen. Je zou mijn carrière in drie episodes kunnen verdelen. Vroeger zei ik overal ja op. Het ene programma slaagde, het andere niet. Het was een zoektocht. Daarna ben ik nee gaan zeggen tegen dingen. En nu verzin ik ook zelf programma's. Na *Mandela* heb ik tegen de VARA gezegd: "Ik heb nu de leeftijd en de bagage om meer van zulke grote documentaires te maken." En dat was goed. Ik krijg meer dan ooit het vertrouwen. Dat is heel fijn.'

Enorme wijnkenner

Naast een druk leven als programmamaakster en presentator is Astrid soms ook dagvoorzitter op congressen. En ze heeft samen met Thérèse Boer, de echtgenote van Jonnie Boer van restaurant De Librije in

Zwolle, een wijnwebshop. 'Een uit de hand gelopen hobby', zegt ze. 'Maar inderdaad: ik zit weinig stil.'

Bijna drie jaar geleden overleed de liefde van haar leven, Willem Ennes. Het werken hielp haar de zinnen te verzetten. 'Maar ik werk niet meer dan vroeger. Die wijnwebshop was er al. Wim heeft mee zitten proeven, want hij was een enorme wijnkenner. Op zijn sterfbed zei hij tegen Thérèse: "Doorzetten, jullie moeten daar iets moois van maken." Wel heeft werken een nog belangrijkere plek ingenomen. Werk is een houvast. Nu gaat het weer, maar net na zijn overlijden was het moeilijk om niet weg te zakken in treurnis. Het liefste wilde ik 's morgens met mijn hoofd onder de kussens kruipen en hard huilen. Maar daar schiet je niets mee op. Ik meldde me daarom snel weer bij de VARA. Ik wilde werken, ik wilde weer structuur in de agenda. Werk dwingt je om vooruit te kijken.'

Het verlies van haar man deed haar realiseren welke programma's ze nog per se wilde maken. 'In die zin is het pad dat ik nu ben opgegaan met *Mandela* en *Anne Frank* vervullend. Al heb ik het afgelopen jaar iets te hard gewerkt met deze documentaire erbij. Maar het was geweldig om te doen. Vaak dacht ik: wat brengt mijn beroep toch geweldige dingen met zich mee. Heerlijk.'

► **DE MAGIE VAN HET DAGBOEK VAN ANNE FRANK, WOENSDAG 20.30 NPO 1**